

ХАЙ ЖИВЕ ПЕРШЕ ТРАВНЯ!

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

СТАЛІНСЬКІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТБЮРО, РЕКТОРАТУ, КОМІТЕТУ ЛКСМУ,
ПРОФКОМУ І МІСЦЕВКОМУ ХАРКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О. М. ГОРЬКОГО.

№ 15 (694)

Четвер, 1 травня 1952 р.

ц. 20 к.

СВЯТО МИРУ Й ПРАЦІ

Сьогодні мільйони трудящих у всіх кутках земної кулі виходять з червоними прапорами на вулиці міст та сіл, щоб продемонструвати свою непохитну волю, свою єдність і згуртованість у боротьбі за мир, демократію і соціалізм.

В 1912 році товариш Сталін писав у першотравневій листівці, що 1889 року на Паризькому конгресі соціалістів усіх країн робітники постановили «...в день Першого травня, коли природа прокидається від зимової сплячки, ліси і гори зеленіють, поля і луки вкриваються квітами, сонце починає тепліше гріти, у повітрі відчувається радість оновлення, а в природі все грає і тішиться, ... заявити всьому світові голосно і відкрито, що робітники несуть людству весну і визволення від кайданів капіталізму, що робітники покликані оновити світ на основі свободи і соціалізму».

Відтоді, як були сказані ці слова, минуло 40 років. Великий і славний шлях пройшла наша країна з того часу. Під керівництвом партії Леніна — Сталіна вона розірвала кайдани капіталістичного рабства, оновила на основі свободи і соціалізму, будує комуністичне суспільство.

Традиційне свято трудящих всього світу в цьому році проходить під знаком мобілізації й об'єднання волелюбних народів на боротьбу за мир, проти лідерів нацистських планів американо-англійських паліїв війни. Народи не просять миру, вони борються за нього, героїчно відстоюють його.

На чолі всього прогресивного людства, на чолі світового табору миру йде наша велика Батьківщина. Плеч-о-пліч з радянськими людьми в боротьбі за мир виступають трудящі країн народної демократії, Китайської Народної Республіки, які за прикладом Радянського Союзу вивчено йдуть по шляху економічного піднесення і культурного процвітання, по шляху будівництва соціалізму.

З словами першотравневих закликів Центрального Комітету ВКП(б) радянський народ звертається до народів світу:

— Братерський привіт трудящим країн народної демократії, які успішно будують соціалізм!

— Хай живе непорушна дружба народів Китаю і Радянського Союзу — могутня сила в боротьбі за мир в усьому світі!

ЗУСТРІЧ З КРАЩИМИ ВИКЛАДАЧАМИ МІСТА

Добре пройшов 25 квітня вечір зустрічі студентів історичного факультету з кращими викладачами міста Харкова.

Вечір відкрив доцент В. О. Гольденберг. Він зробив кілька зауважень про величезну роль радянської школи у справі виховання людей сталінської епохи, про велику честь бути вихователем молодих будівників комунізму.

Надзвичайно цікавою була розповідь вчительки П. С. Шумовської про свій досвід роботи з учнями, про свої новаторські методи проведення уроку, про шляхи впливу на свідомість вихованців, про вміння активізувати увагу слухачів.

Багато корисного для студентів розказали й викладачі тт. Марголіна, Щербанева, Коган. Всі вони відзначали благородні завдання виховання радянської молоді — допитливої, працьовитої, жадібно до знань, молоді, найбільш активної і політично розвиненої у всьому світі.

В. ЛЕЙЧЕНКО.

Першотравневе свято багатонаціональний радянський народ зустрічає новими успіхами в мирній творчій праці, досягнутими під керівництвом партії Леніна — Сталіна.

Здійснюючи грандіозну програму комуністичного будівництва, накреслену товаришем Сталіним в його історичній промові 9 лютого 1946 року, радянські люди добились в 1951 році нового значного піднесення народного господарства нашої країни. Відраді підсумки виконання державного плану розвитку народного господарства СРСР за перший квартал 1952 року.

Радянський Союз — держава великих будов комунізму. Тільки нашої соціалістичній країні, нашому народові, натхненному творчим генієм товариша Сталіна, під силу здійснення таких сміливих задумів, як перетворення природи на великих просторах, як споруди комунізму на Волзі, Дніпрі, Дону і Аму-Дар'ї.

В сталінських будовах комунізму радянські люди бачать завтрашній день своєї Батьківщини. Тому гарячий відгук серед радянського народу знайде заклик більшовицької партії:

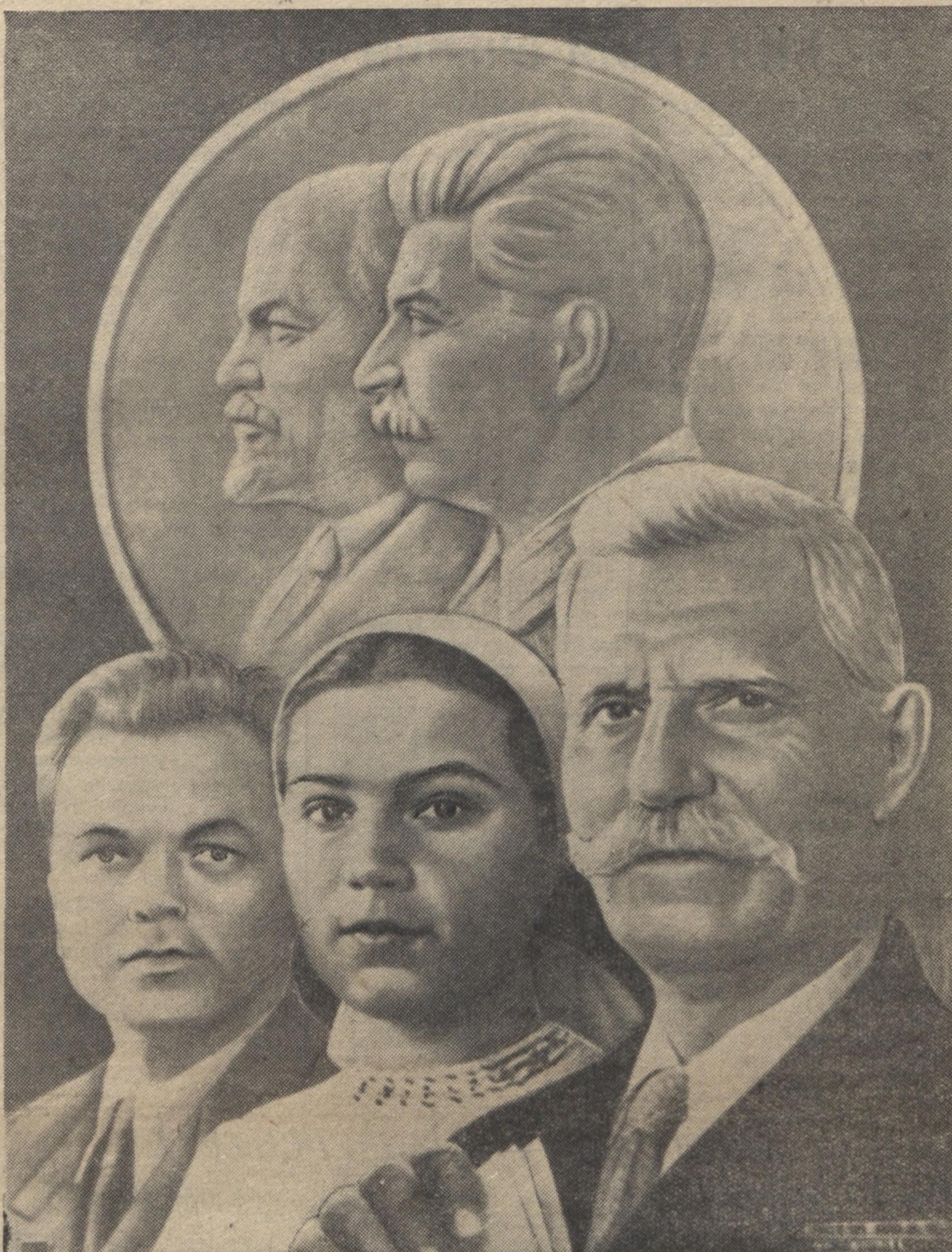
— Трудящі Радянського Союзу! Успішним здійсненням великих будов на Волзі і Дніпрі, на Дону і Аму-Дар'ї внесемо новий вклад у справу будівництва комунізму!

Партія і уряд, особисто товариш Сталін створили для нашої молоді всі умови для творчої праці, навчання і відпочинку. У відповідь на це батьківське піклування радянське студентство під бойовими першотравневими прапорами в дружній сім'ї народів СРСР демонструє свою любов до партії Леніна—Сталіна, свою відданість її великій справі, свою готовність віддати набуті знання во славу любимой Рітчини.

Хай живе 1 Травня — день міжнародної солідарності трудящих, день братерства робітників усіх країн!

Хай живе велика партія Леніна — Сталіна, загартований у боях авангард радянського народу, натхненник, організатор наших перемог!

Під прапором Леніна, під проводом Сталіна — вперед, до перемоги комунізму!

З плакату художника Б. БЕРЕЗОВСЬКОГО.

З святом, товариші!

УНІВЕРСИТЕТ СВЯТКОВИЙ

Урочисті вечори

На фізико-математичному факультеті відбувся першотравневий вечір. Після урочистої частини драматичний гурток факультету показав п'єсу О. Корнійчука «В степах України».

До свята студенти оформили два стенди: «Ленін і Сталін — натхненники великої дружби народів СРСР» і «Великі сталінські будови комунізму».

Напередодні великого свята оформлено Дошку Пошани, на яку занесено імена кращих студентів та викладачів факультету. В групах пройшли комсомольсько-молодіжні години, присвячені Першому Травню.

* * *

На передсвятковому вечорі хімічного факультету доповідь про Перше Травня зробив декан — проф. Л. М. Андреасов. З новою програмою виступив колектив художньої самодіяльності факультету.

* * *

Урочисті вечори, присвячені Першому Травню, з доповідями про Міжнародний день солідарності трудящих світу і показом нових програм студентської самодіяльності відбулися на всіх факультетах.

С. ШЛЯХОВА.

Велика виставка

Велика виставка на тему «В боротьбі за мир, за соціалізм», присвячена Дню міжнародної солідарності трудящих — Першому Травню, відкрилася в Центральній науковій бібліотеці університету. На стендах демонструються численні матеріали, що розповідають про історію свята Першого Травня, про боротьбу народів за мир, за демократію, за соціалізм.

До свята працівники бібліотеки прочитали ряд лекцій, випустили спеціальний номер стінної газети «Советский библиотекарь».

29 квітня в бібліотеці відбулося урочисте засідання на честь свята.

В. ЛИТВИНОВ.

Конкурс на кращу кімнату

Студком студентського гуртожитку по вул. Толкачівці, 5, провів напередодні Першого Травня конкурс на кращу кімнату. За хороши санітарний стан приміщень перехідні призи присуджені колективам кімнат № 16 (староста М. Карасьова), № 20 (староста М. Супруненко) та № 11 (староста А. Приходько).

М. СЕРДЮК.

Спортивне свято

Днями комітет ЛКСМУ, профком, кафедра фізичного виховання і спорту та низова рада ДСТ «Наука» організували університетський спортивний вечір, присвячений великому святу трудящих — Першому Травню. На вечір зібрались близько 500 студентів, спортсменів, активістів спортивно-фізкультурної роботи в університеті.

З доповіддю «Перше Травня — день солідарності трудящих всього світу» виступив секретар комітету комсомолу Б. Щербаненко. Після закінчення урочистої частини відбулося нагородження спортсменів-переможців змагань на першість університету в п'ятій комплексній спартакіаді, а також спортивні виступи та концерт художньої самодіяльності.

На вечорі був присутній відомий спортивний радіокоментатор Вадим Синявський. З великим інтересом присутні прослухали його виступ, присвячений питанням радянського спорту і, зокрема, футболу. Вадим Синявський відповів також на численні запитання присутніх.

Спортивний вечір університету пройшов у теплій, дружній обстановці.

А. МЕЛЬНИЧЕНКО.

Люди нашого університету

ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ - ПАТРІОТ

Все своє життя заслужений діяч науки, академік Микола Павлович Барабашев присвятив творчій діяльності на користь Батьківщини. Ще з дитинства він полюбив астрономію, а вже в 1917 р. сконструював дзеркальний телескоп, який був встановлений в астрономічній обсерваторії нашого університету. Цей телескоп і до цього часу є основним інструментом для виконання багатьох дослідних робіт.

З допомогою сконструйованих ним приладів Микола Павлович знайшов шлях для визначення рівності фізичної будови місячної поверхні, провів ряд цікавих спостережень над великими планетами, над морями і тріщинами на Місяці.

В 1935 р. Микола Павлович сконструював перший радянський спектроскоп, який доповнив фотографічним пристосуванням. За конструктивними якостями і можливостями дослідження Сонця в проміннях певних спектральних ліній спектроскоп М. П. Барабашева набагато кращий, ніж подібні прилади, виготовлені за кордоном. Визначним вкладом вченого в астрономічну науку і радянське приладобудування є також винайдення потужного рефлектора.

За самовіддану плодотворну працю в галузі астрономічної науки, визначну педагогічну діяльність в роки Великої Вітчизняної війни Миколу Павловича Барабашева нагороджено почесною грамотою РНК Казахської РСР. В 1944 р. за видатні заслуги перед Батьківщиною Указом Президії Верховної Ради СРСР тов. Барабашева нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, а в 1948 році — найвищою урядовою нагородою — орденом Леніна. В 1948 р. Микола Павлович обирається дійсним членом Академії наук УРСР.

Завдяки великому значенню робіт академіка Барабашева по фізиці Сонця, Мі-

сяця і великих планет, засідання Першої всесоюзної планетної конференції відбулося саме в Харківській державній астрономічній обсерваторії. На цій конференції Микола Павлович був обраний головою постійної планетної комісії Астрономічної ради Академії наук СРСР.

Академік Барабашев написав понад 170 наукових праць. Найбільш видатні з них — про фізичні умови на Місяці і планетах, про зв'язок між сонечною активністю і деякими земними явищами, а також ряд цінних монографій.

Микола Павлович не тільки видатний вчений, а й активний громадський діяч. Він є депутатом обласної та міської Рад депутатів трудящих, членом пленуму Дзержинського Райкому КП(б)У, дійсним членом товариства для поширення політичних і наукових знань, членом Сонячної і головною Планетної комісії Астрономічної ради Академії наук СРСР та інш.

Протягом багаторічної науково-педагогічної діяльності академік Барабашев виховав понад 5000 висококваліфікованих спеціалістів, багато з яких стали видатними радянськими вченими.

Г. СОЛОВЬОВА.

ЛЮБОВ ДО НАУКИ

— Успіх в науковій роботі в основному забезпечується сумлінною творчою працею в студентських наукових гуртках, — не раз підкреслювала доцент Ганна Юхимівна Немірова, досвід-

чена вихователка студентів і аспірантів історичного факультету. Наприклад, в нашому студентському гуртку виросло багато студентів. Ось хоча б Юрій Кондуфор.

За три роки перебування в науковому гуртку Юрій разом з двома товаришами написав три серйозні роботи, які згодом створили основу його кандидатської дисертації.

Сталінський стипендіат в студентські роки, Юрій наполегливо вивчав матеріали про діяльність товариша Сталіна в 1919 році, про викликнення і оформлення більшовицької організації на Україні. Самостійно розробив тему «Комсомол України в

роки Великої Вітчизняної війни».

«Боротьба робітничого класу та найбіднішого селянства за хліб на Україні в період громадянської війни та іноземної інтервенції» — таку тему дисертації обрав Юрій Кондуфор, аспірант кафедри основ марксизму-ленінізму. Натхненна праця, продумана організація робочого дня — все це допомогло Юрію добитись відмінних успіхів у навчанні, блискуче й достроково скласти кандидатський мінімум, вчасно завершити роботу над дисертацією.

Розробляючи дисертаційну тему, аспірант багато працював над архівними матеріалами, які зберігаються в Москві, Києві, Харкові. Особливо вдало він висвітлює питання про допомогу великого російського народу українському народові, повно охарактеризував батьківське піклування Леніна і Сталіна про долю України.

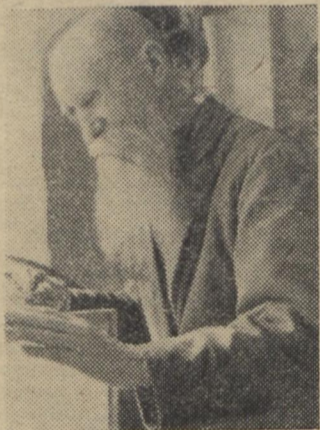
Роки навчання Юрія в університеті були сповнені напруженої праці. Він не тільки відмінно вчився, а й брав активну участь в громадській роботі. Комуніст Юрій Кондуфор кілька років очолював партійне бюро історичного факультету, а зараз він — член партійного бюро університету.

З більшовицьким завзяттям оволодіваючи знаннями, Юрій готує себе до наукової діяльності на користь народу.

Г. ПРИХОДЬКО.

ПІВСТОЛІТТЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

В числі співробітників Інституту біології є декілька ветеранів праці, кожний з яких близько півстоліття не залишає свого трудового поста при університеті.

І. О. Васенко.

Найстаріший з них Іван Олексійович Васенко. Народився він 1872 року. Поступив в штат університету в 1898 році і вже п'ятдесят п'ятий рік безперервно працює при Інституті біології.

Тепер він працює старшим препаратором при кафедрі фізіології хребетних і допомагає на заняттях доцентів Г. С. Козиреву.

Іван Олексійович вже пенсіонер, але почуває себе ще бадьоро і роботи не залишає. За довголітню служ-

бу він мав багато нагород і подяк від ректорату.

В 1935 році з нагоди 130-річчя Харківського університету Іван Олексійович був нагороджений грамотою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету за довголітню службу і участь у будівництві радянської вищої школи. Тоді ж таки він одержав грошову премію.

Дружина т. Васенка, Євдокія Петрівна, 25 років працювала при університеті і тепер теж одержує пенсію.

Діти Івана Олексійовича здобули освіту при радянській владі: дочка закінчила Харківський педагогічний інститут і зараз викладає російську мову в школі. Син працює старшим електромеханіком і обслуговує харківські електричні станції.

Другий старожил університету — Пантелеймон Іванович Подгорний працює в університеті 48 років (з 1904 року). В 1907 р. він почав працювати при кафедрі фізіології рослин. В 1919 році його зарахували на посаду препаратора. Тепер він — старший препаратор при кафедрі зоології хребетних.

За довголітню бездоганну службу Пантелеймон Іванович мав численні нагороди і подяки від ректорату.

До 130-річчя Харківського університету тов. Подгорний був нагороджений урядовою грамотою і одержав грошову премію.

Зараз Пантелеймон Іванович пенсіонер, але посади не залишає. Він допомагає на лекціях і практичних заняттях професору І. Б. Волчанецькому.

Дружина т. Подгорного, Марія Васильовна, 15 років працювала при нашому університеті.

П. І. Подгорний.

І т. Васенко, і т. Подгорний були свідками багатьох визначних подій, що сталися в житті університету за останні п'ятдесят років. Обидва ветерани праці користуються повагою серед викладачів і студентів університету. В день свята трудящих — Першого Травня вони звертаються з словами подяки до більшовицької партії і Батьківщини за спокійну старість, за піклування про них.

С. МИХАЙЛОВИЧ.

ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ

Ще в середній школі теперішній Сталінський стипендіат студент-дипломант фізико-математичного факультету комуніст Едуард Чайковський виявляв великий інтерес до фізики. Жодне засідання фізичного гуртка не проходило без його участі.

В 1939 р. він вступає на фізичне відділення фізико-математичного факультету нашого університету. Але незабаром почалася фінська кампанія, потім — Велика Вітчизняна війна. Навчання довелося надовго припинити.

В 1947 р. Е. Чайковський знову опинився в студентському товаристві, відновив роботу в знайомих аудиторіях і лабораторіях Харківського університету.

Всі п'ять років Едуард вчився відмінно. Це не заважало йому бути активним учасником громадського життя університету. Він був членом партійного бюро факультету, керував комсомольською організацією. На громадській роботі виявив себе вмілим організатором, чуйним товаришем, завоював загальну пошану серед

викладачів та студентів факультету.

З вересня минулого року Едуард працює над дипломною роботою на тему «Прихована енергія деформації металів при низьких температурах».

На університетській студентській науковій конференції т. Чайковський прочитав свою доповідь на тему: «Визначення прихованої енергії деформації металів диференціально-імпульсним методом». Доповідь викликала великий інтерес серед студентів.

М. ПАРИНОВ.

М. ФЕДОРИЩЕВ

ПОДАРУНОК ТРАВНЮ

Ще в хуртовинний день січневий
Фундамент каменяр заклав,
Щоб в травні вище всіх, до неба
Будинок поверхи підняв.

В труді натхненнім, у змаганні
Росла нова будова ввись,

І риштування вже останні
Назустріч святу піднялись.

...Ідуть демонстранти без зупинку,
І пісня доблесті гримить —
Ще на однім новім будинку
Червоний прапор майорить.

Л. ТЕНДЮК

Мир переможе війну

Ранок крила підводить,
В небо зліта молоде
В гуркоті нових заводів,
В праці натхненній людей.

Сповнений дзвінко піснями,
Радість несе нам ясну
Травень... А там, за морями,
Нову готують війну.

Кров, пожари серед ночі —
Бізнес війни палію.
Тільки — народи не хочуть
Кров проливати свою.

Голос над світом лунає:
Згиньте, призвідці боїв!
Сталін людей закликає
Встати проти паліїв.

Грізно підводяться люди
Силу здолать нависну.
Клич наш лунає усюди:
— Мир переможе війну!

С. ХАВИНА

Наш воскресник

Первому курсу
отделения журналистики.

Мы собрались за полчаса до срока,
А кое-кто и раньше прибежал.
По запыленным лестницам высоко
Забрались к самым верхним этажам.
А солнце встало, осветило стены
И с удивлением глядит вокруг.
Как много нас, от пыли белых-белых,
Как много дружных и проворных рук!
Увидим мы размах работ огромных,
Отстроит здание, пройдут года —
И бывший первокурсник гордо

вспомнит,

Как на воскресники ходил сюда.
...И каждый, светлым будущим

взволнован,

Представил, как учебы срок промчит;
И мы в Дворец Науки, светлый, новый,
Придем, чтобы дипломы получить.
Мы защитим дипломы в том же зале,
Где за лопату я сейчас берусь...
Войдем — и восхищенными глазами
На нас посмотрит новый первый курс.

В. БЕКЕТОВ

ОТПУСКНИК

Солнце близится к закату,
Красит небо в акварель...
Хорошо шагать солдату:
Отпуск, родина, апрель.

За холмом — его деревня...
Тесно радости в груди!
Вот уж первые деревья
Показались впереди.

И хоть вязнут в грунте ноги,
Он забыл усталость вдруг.
Видит воин у дороги
Старый трактор, слышит стук.

И, засеяв в грязи под вечер,
Черный весь, как трубочист,
Дует в трубки, смотрит
В свечи

У мотора тракторист.
Подошел солдат:
— А ну-ка,
Дай взглянуть мне.
В чем секрет?

Говорят, что для науки
Уж давно секретов нет. —

Засучил рукав умело,
Сел привычно у руля.
Ночь огромной птицей села
На деревья, на поля.

А вдали сверкал средь мрака
Сотней звезд родной колхоз...
В благодарность старый
трактор

До села солдата вез.

А наутро все в колхозе
Говорили лишь о том,
Что вчера солдат Морозов
На побывку прибыл в дом.

И еще добавил кто-то,
Будто в этот самый день
Он в колхозе заработал
По дороге трудовень.

„ПРЕЗЕНТ“

(Оповідання)

Медсестра Настя, молода дівчина з м'якими рисами обличчя, підійшла до хворої. Та спокійно, рівно дихала. Спала. Сонячний промінь позолотив каштанові пасма її волосся, ще блідшим зробив її лице. Настя закрила штору вікно і відчинила квартиру. Разом із свіжим повітрям в палату прилинула пісня перших жайворонків.

Хвора розплющила великі блакитні очі, відкинула волосся від лица і посміхнулася.

— Прокинулись, Наталя Йосипівна? — звернулася до неї Настя.

— А я вже давно не сплю, Настюшо. Думаю все...

— Про що ж ви думаєте?

— Ех, Настюшо... — зітхнула Наталя Йосипівна. — Про все відразу: про свою роботу, про весну. На хворобу злюсь: в таку пору вилежуватись примусила. Дивись, який день надворі!

На чистій шибці вікна над штору з'явилась квола, з прозорим черевцем муха. Вона повільно повзла, ще не набравшись сил після зимової сплячки.

— Отак і я обережно роблю свої перші кроки вчительки, — промовила хвора.

— Таке порівняєте! — засміялась Настя. — Вас же так люблять, що й досвідчений вчитель може позаздрити. Значить, впевнено йдете.

— Не дуже, Настюшо. Півроку працюю — півроку шукаю. А тут ще хвороба... Три тижні змарнувала. Як у клітці себе почувую.

— Через три-чотири дні випорхнете з неї, — заспокоювала Настя. — До пташенят полінете. А вони ждуть — не діждуться. Додому навіть приходять до мене питати про ваше здоров'я.

— Навіть додому? — стрепенулась Наталя Йосипівна і, піднявшись на лікті, спитала:

— Ти Володю Подільного знаєш? З сьомого класу?

— Знаю. Чорнявий такий, небалакучий. Всіма хлопцями правує.

— От-от! Він самий. Цікаво, чи не питав цими днями про мене?

— Ні, не питав. Він же взагалі такий... мовчун, — знайшла потрібне слово Настя. — А чому він вас цікавить?

— Ти ж сама говориш, що він усіма хлопцями керує. Це вірно. Як він про мене думає, так і його друзі. А його ставлення до мене я не розумію. Чи я для нього тільки вимоглива вчителька, чи гідна пошани людина? Ось сидай, коли не поспішаєш. Я розповім про один випадок...

...Це було якраз на початку навчального року. Прийшла я в сьомий клас давати урок з російської мови. Пояснила новий матеріал.

— Чи є в кого запитання по темі? — звертаюсь до класу.

Володя Подільний підняв руку.

— Прощу, — кажу йому.

— Поясніть, будь ласка, що значить слово «презент»?

— Це не по темі, — кажу. — З такими запитаннями звертайтеся після уроку.

В класі почулося іронічне кахикання. Дехто нахилився під парту. Кілька хлопчиків, з тих, що сиділи ближче до Подільного, задоволено презирнувшись. Подільний, не чекаючи дозволу, швидко сів.

Я розгубилася, зрозумівши ехидну суть запитання. Нервово стиснула крейду в руці. Стримуючи себе, викликала:

— Подільний!

Володя встав.

— Ти чесна, правдива людина, — звернувшись до нього. — Про це свідчить твій піонерський галстук. Сам дай відповідь на своє запитання.

В класі настала тиша. Володя ніяково водив пальцем по парті і мовчав. Дівчата незрозуміло дивились то на мене, то на Поділь-

ного. А хлопці з удаваним спокоєм позирали у вікно, на стелю, розглядали свої нігті.

— В підручнику, звідки ти взяв це слово, йому дано пояснення, — кажу Подільному. — Ти ж читав. Я певна.

Володя швидко обвів поглядом своїх співників і твердо промовив:

— Ні, я не знаю значення цього слова.

— Хто ще не знає? — звертаюсь до класу.

Дехто з хлопців прокашлявся, немов збираючись відповідати. Серед «змовників» виникло замішання. Кілька хлопчиків підняли руки, підтримуючи свого командира.

— Бачу, — кажу Володі, — що мужності тобі бракує... А тепер хочу знати, наскільки ти чесний хлопець. Скажи, ти сам готував це запитання чи колективно?

Грещенко, сусіда Подільного, штовхнув його ліктем: мовляв, не видавай. Володя кинув на нього недоброчинний погляд, повільно пересунув пенал на парті, нарешті відповів:

— Сам.

— Грещенко! — викликаю.

Грещенко встає, починає розгублено крутити гудзик на сорочці.

— Ти знав, що Подільний питає про це?

Той облишив гудзик і схопився за чорнийшницю.

— Знав? — повторюю.

— Знав, — буркнув Грещенко.

— Ще хто знав?

Я боялася, що доведеться поодиночки кожного розпитувати, як Грещенка. Але вийшло найкраще: піднявся один з хлопців і чесно признався, що всі вони разом готували мені перевірку.

— А якби я справді не знала, що означає слово «презент», то як би ви поводитися на моїх уроках?

— Тоді б вони... — підвівся Грещенко і, не звертаючи уваги на презирливий погляд Подільного, пояснив: — тоді б ми не слухались вас.

— Значить, державі, що нас сюди призначила, не довіряєте? Сидай, Грещенко.

У класі — затишшя, як перед бурею. Дівчата, нарешті, зрозумівши суть мови, кидають на хлопців погляди, сповнені осуду і зневаги. Присоромлені змовники пришикли, бояться очі підвести. Подільний наче мак почервонів. Одного Грещенка досі не пройняло ніщо. Не знаю, чи він героя з себе удавав, чи такий він... слизкий... Потім цей випадок обговорювали на зборах загону...

Наталя Йосипівна почала розповідати про цей збір, але Настю покликали. Хвора повернулася до вікна, але нічого не бачила. Думками вона була в рідній школі. Згадалося, що після всім добре пам'ятних зборів загону Володя став найдисциплінованішим учнем. Для такого, як він, рухливого і нерівноваженого хлопця це, безперечно, коштувало великих зусиль.

Наталя Йосипівна отямилася й відсунула штору. Льодові бурюльки під дахом сусіднього будинку яскраво блищали на сонці. Голосно цвірінкали горобці на подвір'ї. Весело дзеленчали краплинки під вікном.

Весна співала, а Наталі Йосипівні було сумно. Вона одягла халат і почала ходити по кімнаті. Але ось помутніло в очах. Хвора поспішно присіла на ліжку і закрила очі руками.

В палату зайшла Настя. У неї було радісне обличчя. Певно, збиралася щось веселе розповісти. Сіла поруч з вчителькою і докірливо сказала:

— Так ви сьогодні, значить, іменинниця, і досі мовчали...

— Ти звідки, Настюшо, дізна-

лась? — обернувшись до неї хворою. — Я сама могла забути про це в таких умовах.

— Дізналась, та не від вас...

— Ну, вітай, коли мій день народження.

— Еге, вітай! — усміхнулася Настя. — Там ціла делегація для цього прийшла. Вимагають, щоб вони перші вітали.

— Делегація? — захвилювалась Наталя Йосипівна. — Клич усіх, хто б не прийшов.

— Ба ні! Халатів не вистачить. А вам виходити не можна. Вітати прийшов весь сьомий клас. Чуєте?... Почекайте їм доведеться, — вже виходячи з кімнати, додала дівчина.

Через кілька хвилин в супроводі Насті до палати ввійшов представник делегації... Володя Подільний. Його вирядили в надмірно великий халат. Він обережно тримав чималий пакунок, перев'язаний стрічкою. Почервонів він, очевидно, ще за дверима, але показувати свою збентеженість не хотів.

— Наталя Йосипівна, дозволяйте... — не привітавшись почав давно приготовлену промову. І загнувся. Переступив з ноги на ногу і, трохи заспокоївшись, закінчив: — Дозвольте від імені сьомого класу вітати вас з днем народження і вручити цей... презент, — усміхнувшись промовив слово, яке запам'ятав на все життя.

Дякуючи, Наталя Йосипівна взяла в руки подарунок і швидко опустила його на ліжку.

— Ой, що ж це таке важке, Володю?

— Книга, — загадково посміхнувся хлопець.

— Як же таку важку читати?

— А вона сама читається, — відповів Володя і зашарівся.

Він з-під лоба позирнув на Настю, ніби питаючи, чи не можна ще трохи постояти поруч з вчителькою.

Хвора запитливо глянула на хлопця, потім на медсестру.

— А ну, Настюшо, розкрий.

— Я сам, — посмілювався учень.

Він розгорнув пакунок, обережно взяв велику, в різьблений папірці книгу і відкрив її.

«Дорогий Наталі Йосипівні в день 24-ліття даруюмо. Сьомий клас. Артемівка. 1951 рік» — прочитала вчителька на першій сторінці.

Володя витяг тоненький шнурок із штепселем на кінці, встромив його в розетку біля вікна, щось покрутив всередині книги. І раптом кімната наповнилась акордами маршу.

Настя захоплено заплескала в долоні. Наталя Йосипівна вдячно глянула на учня. Володя мовчав, але задоволено посміхався.

— Так це радіоприймач! — здогадалася, нарешті, вчителька. — Де ж ви, Володю, купили таке диво?

— Самі зробили! — відчеканив Володя. — В радіогуртку. А футляр змайстрував столярний гурток. Наталя Йосипівна повільно провела по чолу рукою, мов хотіла зібратися з думками, глянула на Володю та Настю сяючими очима і тихо промовила:

— От, скрізь я була пильна і спостережлива, а що такі таланти виховую — прогляділа. Хіба не щастя з такою молоддю працювати?

Володя не зводив погляду з обличчя вчительки, і рум'янець на його щоках ставав дедалі помітнішим.

Вітер гойдав кватиркою, і по стіні палати жартівливо пробіг сонячний зайчик. Сліви жайворонків за вікном долинули з новою силою.

Микола ПРИХОДЬКО.

На цій сторінці публікуємо твори членів літературної студії університету.

Організував сторінку М. РОДИЧЕВ.

«СТАЛІНСЬКІ КАДРИ»

№ 15

стор. 3

Наукова експедиція в район сонячного затемнення

В січні цього року обсерваторія нашого університету надіслала наукову експедицію в район сонячного затемнення. В її завдання входило вивчення структури зовнішньої та внутрішньої сонячної корони, спектру корони і хромосфери Сонця.

Цілостанна установка.

В складі експедиції були старші наукові працівники обсерваторії Л. Крисенко, В. Федорець, Г. Посошков. Керував експедицією доцент В. Плужніков. Для проходження виробничої практики до складу експедиції були включені і ми, студенти.

6 лютого наукова експедиція прибула на станцію

Чілі, Кзил-Ординської області (Казахської РСР) і розташувалась біля колгоспу «Гігант». Зразу ж після приїзду провели роботи по обладнанню майданчика для попередньої установки спектрографа, короткофокусної камери і коронографа.

Погода була несприятливою: рвучкий холодний вітер, на небі — суцільна хмарність. Все ж, не дивлячись на це, працівники перевіряли прилади, добирали вигідні експозиції, старанно готувались до опостереження сонячного затемнення. В наш обов'язок входило обслуговування короткофокусної камери, регулювання цілостанів для тримання диску Сонця в центрі пластинки коронографа. Ми визначили точні моменти для проведення знімків внутрішньої корони і сонячних серпів.

Свій план наукова експедиція виконала. Одержано хороші знімки внутрішньої та зовнішньої корони сонячних серпів. За цими знімками можна буде вивчити променеву структуру корони Сонця, розподіл яскравостей та щільності корони, а по знімках сонячних серпів —

докладно вивчити рух Місяця.

Одержання спектру корони дозволить вивчити її хімічний склад. Здобуті експедицією матеріали настільки обширні, що зможуть служити темою для дипломних робіт.

Біля астрографа.

Завдяки участі в роботах наукової експедиції ми навчилися користуватись такими приладами, з якими раніше не працювали. Ми навчилися встановлювати коронограф, спектрограф, провадити спостереження.

Ю. СЕНЧУК, І. КОВАЛЬ,
студенти фізико-математичного факультету.

Спортивні новини

В останній декаді квітня відбулися змагання на особисту - командну першість університету по спортивній гімнастиці. В них взяли участь 82 гімнасти — представники всіх факультетів.

В результаті першої боротьби перше місце зайняла команда фізико-математичного факультету, друге — команда філологічного факультету, третє — команда економічного факультету.

Серед гімнасток першого розряду завоювала першість В. Сапожнікова (філологічний факультет), на другому місці — Г. Берлін (економічний факультет), на третьому — С. Половнева (фізико-математичний факультет).

Серед гімнастів - першорозрядників першість здобув т. Голишкін (фізико-математичний факультет), на друге місце вийшов т. Чечкін (фізико - математичний факультет), на третє — тов. Будяков (філологічний факультет).

Відбулися змагання на особисту-командну першість університету з фехтування, в яких взяли участь представники шести факультетів. Командну першість завою-

Кращі фехтувальники: Л. Ронкін, В. Бондаренко.

вали спортсмени фізико-математичного факультету. Особисту першість серед чоловіків у змаганнях на рапірах здобув т. Ващенко (історичний факультет), на еспадронах — т. Бондаренко (фізико - математичний

факультет); серед жінок перше місце присуджено тов. Беловій (фізико-математичний факультет).

Днями відбулися змагання на особисту першість з художньої гімнастики. Змагання з цього виду спорту вперше проводяться в нашому університеті. Першість серед третьорозрядниць завоювала т. Глухих, на друге місце вийшла т. Анохіна, на третє — т. Соболев.

Серед другорозрядниць звання чемпіона завоювала т. Баранова.

Закінчився весняний розіграш кубка університету по баскетболу. Командну першість завоювала команда фізико - математичного факультету, якій вручено першодікий кубок.

Почали тренування гребці університету. Недавно вони взяли участь в міській естафеті на дистанцію в 6480 метрів і зайняли друге місце.

Концерт студентів у робітничому гуртожитку

Протягом кількох останніх років встановився тісний зв'язок студентів філологічного факультету з робітниками Харківського заводу транспортного машинобудування.

Недавно студенти організували для робітників у гуртожитку № 149 цікавий концерт-лекцію про життя і літературну діяльність видатного російського поета

Володимира Маяковського. Лекцію про творчість поета прочитала студентка третього курсу російського відділення Ніна Меламед. Потім студенти виступили з змістовно підбраною програмою художньої самодіяльності: прочитали вірші великого поета, виконали кілька пісень.

Великим успіхом користувалися у слухачів виступи

Артура Ярешенка та Людмили Кручиніної. На заключення концерту ансамбль виконав «Пісню про шастя» композитора Дунаєвського на слова Ісаковського з кінофільму «Кубанские казаки».

Робітники тепло подякували студентам за змістовний концерт-лекцію.

С. СТІЛЕЦЬ.

М. Є. ВВЕДЕНСЬКИЙ

Сто років тому — 28 квітня 1852 року — народився видатний фізіолог нашої Батьківщини і визначний представник матеріалістичного напрямку в природознавстві Микола Євгенович Введенський.

В студентські роки М. Є. Введенський знайомиться з передовими ідеями революційної демократії і бере діяльну участь в роботі народницьких гуртків. За революційну пропаганду серед селян влітку 1874 року його арештовують і віддають до суду разом з А. Желябовим і С. Перовською (відомий процес 193). Понад три роки просидів він в царській тюрмі і після цього тривалий час перебував під наглядом поліції.

Завдяки винятковій увазі до себе з боку І. М. Сеченова, М. Є. Введенський мав можливість спеціалізуватися в галузі фізіології і став гідним учнем великого вченого. Своїми видатними дослідженнями Введенський вписав блискучі сторінки в історію вітчизняної фізіології.

Введенський є основоположником вчення про загальні закономірності реагування збудливих систем організму, вчення про суть процесів гальмування та їх єдність з процесами збудження. Розвиваючи вчення І. М. Сеченова про єдність організму і середовища, Введенський довів, що відповідні реакції збудливих тканин (м'язів, нервів) залежать не тільки від стану організму, але й від характеру збудників середовища, які формують його функції, залишаючи в ньому сліди попередніх подразнень.

Введенський відкрив явище невтомності нервів і показав ритмічний характер процесів нервового збудження; він же розробив вчення про функціональну рухливість або лабільність. Він встановив, що для кожної тканини існує певний оптимум частоти і сили подразнення, що дає найбільший діючий ефект. Збільшення частоти і сили подразнення веде до послаблення ефекту — пессимуму, що являє собою найпростіший випадок гальмування. Введенський розвинув уявлення про те, що поточна функціональна рухливість збудливих тканин визначається їх попередньою історією, тим, які подразники середовища діяли на них раніше.

Досліджуючи закономірності перебігу процесів подразнення і гальмування в природних умовах та штучно створивши в збудливих системах місце з пониженою лабільністю, Введенський розробив своє вчення про парабіоз, як особливий стан стаціонарного неכולивного збудження, яке веде до затримки діяльності — гальмування. Гальмування, як і наркоз, за Введенським, у своєму виник-

ненні зв'язане з подразненням і є особливою формою збудження. Книга М. Є. Введенського «Парабіоз, гальмування, наркоз» (1901 р.) є одним з блискучих творів російської фізіологічної думки.

Вчення про парабіоз має велике загальнобіологічне значення. Відкриті Введенським фази парабіозу на нервово-м'язовому препараті пізніше були встановлені Іваном Петровичем Павловим в процесах вищої нервової діяльності (при розвитку сна, при експериментальних неврозах). І. П. Павлов дуже високо оцінив праці М. Є. Введенського. Відкриті Введенським явище периелектро-на висвітлює природу процесів взаємної індукції центральної нервової системи.

В одному із своїх ранніх досліджень (1896 р.) Введенський встановив принцип реципрокних відношень між центрами-антагоністами спинного мозку, завдяки чому стає можливою поперемина діяльність — згинання і розгинання парних кінцівок. Пріоритет цього важливого відкриття належить Введенському, а не Герінгу і Шеррінгтону, які намагались видати його за своє.

Як палкий патріот своєї Батьківщини, Введенський боровся проти раболіства перед іноземщиною і відстоював пріоритет російської науки. Розглядаючи організм в нерозривній єдності з умовами навколишнього середовища, Введенський виступав з різкою критикою вейсманістської теорії спадковості, відстоював можливість наслідування набутих ознак. В 1897 р. він писав: «Змінюючи умови існування в двох-трьох поколіннях, можна досягти того, що відповідно до нових умов в організмах утворюються нові схильності, здатні передаватись спадково».

Видатний вчений-новатор М. Є. Введенський в 1905—1906 рр. брав діяльну участь в організації допомоги бідним студентам, у влаштуванні студентської їдальні, був членом товариства для допомоги робітникам. В лютому 1905 року він виступав проти побиття та переслідування революційно настроєних студентів і звернувся до ради Петербурзького університету з пропозицією висловити з цього приводу свій протест міністрові освіти.

До останніх днів свого життя Микола Євгенович Введенський невтомно працював у своїй лабораторії на славу передової вітчизняної науки, на славу Батьківщини.

Світлу пам'ять про видатного вченого-новатора і патріота шанує весь радянський народ.

В. МАХІНЬКО,
доцент, кандидат
біологічних наук.

В район великої будови комунізму

В цікаву експедицію вирушають в другій половині травня понад 80 студентів третього та четвертого курсів географічного факультету. Завдання експедиції — вивчити природні умови, корисні копалини, ресурси, тваринний та рослинний світ на трасі Південно-Українського каналу та Каховського водосховища.

Експедиція також вивчатиме економіку Запорізької області. Зібрані матеріали

будуть передані проектним організаціям для використання на будівництві Каховської гідроелектростанції та Південно - Українського каналу.

В роботі експедиції візьмуть участь 15 доцентів та викладачів кафедр економічної і фізичної географії на чолі з деканом географічного факультету доцентом Трипілем та доцентом Дубинським.

А. ФІЛІПЧУК.

НА БУДІВНИЦТВІ УНІВЕРСИТЕТУ

Громадські організації історичного факультету організували недільник на будівництві нової споруди для нашого університету. В ньому взяли участь студенти всіх курсів факультету.

Особливо добре попрацювали на недільнику студенти тт. Мигаль, Довгаль, Вовк, Печенкіна, Мусько та інші.

В. КЛІОТ.

Редактор В. ХОЛОДКОВ.